

Ctené pedagogičky a ctení pedagógovia,
učiteľky a učitelia,
vážené majsterky a majstri odborného výcviku,
milé vychovávateľky a vychovávatelia,
vzácní hostia!

Myšlienok o múdrosti je veľa. Spreádzajú ľudí stáročia, no pritom a stále oslovujú aktuálnosťou. Ako myšlienka barokového slovenského spisovateľa Hugolína Gavloviča o tom, že „kto v sprostosti zotrúva, menuje sa hlúpy.“ Som rád, že dnes môžeme stráviť chvíle s ľuďmi, ktorí celý svoj profesionálny život zasvätili vzácnemu učiteľskému poslaniu. Rozsvetujú v hlavách, otvárajú obzory, ukazujú možnosti, inšpirujú k vlastnému hľadaniu, alebo aspoň presvedčujú tých najmenej obdarených, že naozaj je škoda ostávať hlúpym.

Opäť sme sa ocitli v období, keď sa začína diskusia o smerovaní nášho školstva. Školskú reformu s názvom Učiace sa Slovensko ešte určite väčšina zainteresovaných nepreštudovala podrobne, ale už sa ozývajú rôzne názory. Napríklad o tom, ako získavať budúcich učiteľov. Návrh hovorí o prísnejšom výbere adeptov na štúdium na pedagogických fakultách, dokonca s talentovými skúškami a posudzovaním spôsobilosti na toto povolanie. Odborníci z pedagogických kruhov zdôrazňujú, že oveľa dôležitejšie je zvýšiť záujem študentov o učiteľské štúdium a prestíž učiteľstva. Iba tak sa podarí pritiahnúť na pedagogické fakulty tých najlepších. To, či sa reforme podarí dať skutočnú váhu učiteľskému stavu, považujem aj ja za jednu z kľúčových otázok do budúcnosti.

Aj na našich školách potrebujeme mladých pedagógov, ktorí sa so zánietením a odhodlaním vrhnú do náročného povolania. V minulom školskom roku bolo na našich stredných školách tritisíc pedagogických zamestnancov. Ich priemerný vek bol 47 rokov. No máme školu, kde priemerný vek pedagógov presahuje 60 rokov. Najsilnejšiu vekovú skupinu tvoria učitelia v kategórii 51 – 60 rokov. Je ich až 33 percent. Mladých učiteľov do 30 rokov sme mali len 7 percent. Uvedomujeme si, že roky nám pribúdajú. A uvedomujeme si aj to, že ani v škole nie je ideálne, ak je vekový rozdiel medzi pedagógom a žiakom, veľmi vysoký. Samozrejme, že si vážime prácu skúsených pedagógov, ktorí sú vzorom pre žiakov, ale aj pre kolegov. No v dnešnej dobe štvrtej priemyselnej revolúcie si hlavne v oblasti modernej techniky oveľa intenzívnejšie uvedomujeme, aké sú možnosti pedagóga na jednej strane a schopnosti žiaka na druhej strane. Asi nie som sám, kto si občas hovorí, že niektorým veciam prestáva rozumieť... Generačná výmena stojí pred celou spoločnosťou a aj v školstve ju musíme zvládnuť čo najlepšie.

Vráťme sa ale k žiakom a k tomu, čo je najdôležitejšie – úroveň ich vedomostí. Na základe výsledkov môžeme konštatovať, že prospech žiakov na gymnáziách i odborných školách je za posledné štyri roky najlepší. Ak sa však budeme porovnávať s ostatnými krajinami, musíme konštatovať, že okrem matematiky, sú naši študenti priemerní až podpriemerní. Radosť z výsledkov matematických vedomostí neposilní ani skutočnosť, že počet maturujúcich z matematiky je čoraz nižší, aj keď práve v tejto oblasti sme nadpriemerní.

Rozhodujúcim faktorom pri smerovaní škôl sú dnes požiadavky trhu práce. Žiaľ, ešte stále nemôžeme pri tvorbe plánov výkonov škôl narábať s vierohodnými ukazovateľmi potrieb trhu práce. Nemáme k dispozícii presné čísla, aby sme dokázali prispôbiť odbory reálnym potrebám, no postupne sa tieto podklady skvalitňujú. S tým sú spojené každoročné aktivity jednotlivých škôl smerom k sieti odborov. Na jednej strane vypúšťanie odborov, ktoré sú neaktuálne, nepotrebné, o ktoré zamestnávateľia a žiaci nemajú záujem. Na druhej strane hľadanie a vytváranie nových, v súlade s potrebami trhu práce. Toto je každoročná

starosť, ktorú žiadna škola bez aktivity svojich pedagógov, nie je schopná zvládnuť, ak chce konkurovať ostatným.

Ako veľké pozitívum vnímam fakt, že sa nám podarilo vo všetkých školách zamestnať psychologov. Či už na čiastočný, alebo na plný úväzok. Do značnej miery odbremeňujú výchovných poradcov od záležitostí výchovného poradenstva a umožňujú im venovať sa viac kariérmu poradenstvu. Od kariérnych poradcov očakávame, že sa budú viac venovať mladým ľuďom, aby odhalili ich schopnosti, danosti, zručnosti a vedomosti. Aby im pomohli dobre si vybrať – či pokračovať v správne zvolenom zamestnaní, alebo v štúdiu na univerzite. Zároveň sa musia oveľa viac venovať komunikácii s kariérnymi poradcami na základných školách. Posúvať im informácie, ktoré často chýbajú, aby si žiaci základných škôl vybrali správne štúdium na správnom odbore, pre ktorý majú predpoklady. Vybrať si správne povolanie naozaj nie je ľahké. Svedčí o tom aj štatistika: až 53 percent vysokoškolákov a 64 percent stredoškolákov pracuje v inom odbore, ako vyštudovali!

Veľký význam pri výbere správnej školy majú podľa nás QR kódy (KJÚ ÁR KÓDY). Moderný elektronický spôsob vyhľadávania, získavania informácií a komunikácie majú k dispozícii všetky základné školy v kraji. Každý, kto má záujem, vie cez svoj mobil získať všetky potrebné informácie. Žiaci, rodičia, učitelia, verejnosť, každý sa vie jednoducho dostať k údajom súvisiacim s výberom strednej školy. Ohlasy, ktoré na tento spôsob komunikácie máme, sú veľmi dobré. Je teraz na každej škole, čo z neho dokáže vyťažiť.

Ak hovoríme o nových technológiách, nedá mi nepripomenúť podiel nášho kraja na vzniku veľkého celoslovenského projektu IT AKADÉMIE. Považujem za mimoriadne veľký úspech, že práve u nás, na pôde združenia Košice IT Valley, pri vzniku ktorého sme pred desiatimi rokmi stáli, sa zrodil takýto projekt. Čaká už len na podpis ministra školstva. Jeho hlavným gestor je klaster Košice IT Valley. V riadiacom výbore projektu sú zástupcovia IT firiem a Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Dotkne sa 9 tisíc stredoškolákov na celom Slovensku, 22 tisíc žiakov základných škôl a 3 tisíc vysokoškolákov. Projekt by mal odstrániť nesúlad medzi potrebami IT firiem a schopnosťou stredných a vysokých škôl vyprodukovať dostatok absolventov pre ne.

Myslím, že všetci môžu pozitívne hodnotiť fakt, že avizované navyšovanie plátov pedagogických zamestnancov sa od vlaňajšieho septembra stalo skutočnosťou. Ďalšie je pripravené k septembru tohto roka. Aj keď musíme konštatovať, že sa neprejavilo v plnej miere vo výške normatífov pre jednotlivé typy škôl a odbory štúdia, čo nám do istej miery komplikuje financovanie hlavne pri gymnáziách. V reakcii na komplikované financovanie a v rámci svojich možností sa snažíme vyčleniť finančné prostriedky hlavne na odstraňovanie havarijných stavov na školách podľa ich konkrétnych požiadaviek. Zďaleka to však neprináša taký rozvoj, aký by sme si predstavovali s ohľadom na súčasnú potrebu. Treba, aby na tieto skutočnosti reagovalo ministerstvo školstva, či už zmenou výšky normatífov, či zmenou systému financovania. Len tak môžu byť školy pripravené plniť všetky aktuálne úlohy.

Vráťme sa ale k učiteľom, majstrom, vychovávateľom. Ich úlohou je nielen naučiť predpísané učivo, ale aj čosi navyše. To, čomu vzletne hovoríme poslanie. Aby z mladých ľudí pomohli formovať osobnosti, ktoré dokážu reagovať na spoločenské dianie, zhodnotiť váhu informácie, dokázať ju filtrovať, nedať sa manipulovať, zavádzať... To je v dnešnej dobe mimoriadne dôležité poslanie učiteľov.

Chcel by som zvlášť vyzdvihnúť prácu tých, ktorí pôsobia aj v elokovaných pracoviskách, kde pracujú so študenti zo znevýhodneného prostredia. Je to zložitá práca, pretože tu prichádzajú žiaci bez základných sociálnych a hygienických návykov, bez

zručností. Pedagógovia sa stávajú viac, ako len učiteľmi. Musia dať žiakom základné vedomosti a zručnosti v odbore, ale aj sociálne a spoločenské zručnosti. Veľmi si ceníme, že sa na našich školách podarilo vybudovať sieť takýchto pracovísk a vďaka zaničeniu niektorých riaditeľov a pedagógov sa darí aj z týchto žiakov vychovať veľmi dobrých, slušných a ambiciózných ľudí. Teší nás, že pokračujú v ďalšom štúdiu a výrazne tak zvyšujú možnosť uplatniť sa v živote. Za to vám patrí veľké poďakovanie.

Som rád, že sa nám viac darí pracovať s mládežou. Pribudlo rôznych aktivít, ktoré sú zamerané na vyhľadávanie nadaných a talentovaných mladých ľudí, na vytváranie podmienok a nových foriem vzdelávania hlavne v školách, kde máme centrá odborného vzdelávania. Nie je to len jednostranná aktivita. Naši zástupcovia sa stretávajú so žiakmi našich škôl a máme veľmi jasné signály, že sa výrazne zvýšil ich záujem o konkrétne dianie na školách, ale aj v spoločnosti. Študenti sa chcú podieľať na smerovaní škôl, na plnení úloh, ktoré s tým súvisia. Tento poznatok nám potvrdzuje aj Regionálne centrum mládeže. Zhodli sme sa preto na obnovení Krajskej žiackej rady, v ktorej budú zastúpení mladí ľudia zo škôl.

Je to aj symbolický odkaz aj pre pedagógov: načúvajte svojim žiakom, hovorte s nimi, konzultujte ich názory, pohľady na veci. Udržujte tempo s mladými, využívajte techniku, moderné technológie. Deti si to všímajú. Je to otázka doby, spoločnosti, prostredia, v ktorom sa všetci pohybujeme. Môže to posunúť školy aj pedagógov. Pre všetkých, bez rozdielu veku, vzdelania, dosiahnutej úrovne vždy a stále bude platiť v úvode spomínaná veta Hugolína Gavloviča: Kto v sprostosti zotráva, menuje sa hlúpy.

Dámy a páni,

želám vám i vašim rodinám veľa zdravia a radosti; vám i všetkým vašim kolegom, aby ste mali veľa dôvodov byť hrdí na to, že ste učители, majstri, vychovávatelia. Prajem vám vnímavých žiakov, ktorí vo vás nájdu inšpiráciu pre svoje vlastné životy.

JUDr. Zdenko Trebuľa

Michalovce 27. marca 2017